

Resum

EL PATRIMONI: UN ELEMENT CLAU PER AL FUTUR DE LA SEGARRA

El concepte integral de patrimoni té com a dimensió la globalitat del territori i els seus habitants, alhora que pot ser una font d'identitat, cohesió social i participació ciutadana, que s'ha d'entendre com a un servei a la població. La protecció i conservació del patrimoni és, a mig i llarg termini, un component essencial en el desenvolupament comarcal.

Estratègies per a la conservació:

- Intervencions de rehabilitació. Cal la creació de programes que eliminin costos administratius que obstaculitzen la iniciativa privada.
- Ordenació d'espais urbans mitjançant l'aprovació dels POUMs, amb la incorporació de catàlegs patrimonials entesos com una eina que ha de definir un model urbanístic respectuós i integral.
- Conservació del caràcter, estil i personalitat dels llocs a rehabilitar.
- Elaboració de plans de gestió i viabilitat.
- Programes de difusió, formació i educació que posin en valor el patrimoni i el seu ús.

Estratègies per a la difusió:

La riquesa patrimonial de la Segarra no s'ha vist traduïda, fins ara, en la creació de productes identitaris de qualitat. Amb la intenció de desenvolupar polítiques turístiques i patrimonials, existeixen dos projectes d'envergadura: la marca "Castells del Sió", amb el centre d'interpretació ubicat al castell de Concabella i la ruta dels Espais de la Memòria.

En el cas de Concabella, la Segarra ha de lluitar per exercir un autèntic lideratge en aquest projecte -que afecta a tres comarques diferents i que s'emmarca dins un àmbit nacional-, esdevenint el pulmó fonamental de la nova marca turística Castells del Sió, amb funcions de dinamitzador de la resta del territori.

És per això que creiem fermament que la creació d'un equipament cultural d'aquestes característiques s'hauria de basar en els següents aspectes:

- planificació de les polítiques patrimonials i turístiques de forma conjunta i global.
- mancomunació de serveis.
- creació de xarxes de treball interdisciplinari integrades per historiadors, arqueòlegs, arquitectes i urbanistes.
- implicació decidida de l'administració però també, i molt especialment, de la població autòctona.
- Elaboració de productes basats en la recerca i investigació sense menystenir la difusió.

En el cas de la ruta dels Espais de la memòria han confluït els ingredients bàsics per a un bon funcionament: alt contingut històric, planificació cultural i turística clara, creació d'una ruta viable conjunta a tota la comarca i finançament adequat. Un bon plantejament inicial que farà possible la incorporació de més béns patrimonials i la creació de nous recursos turístics.

Cloenda

Unes polítiques patrimonials correctes i valentes han de ser aquelles que no només incentivin la inversió en restauració, sinó que afavoreixin la creació d'ofertes i demandes i, sobretot, el disseny de nous models tant patrimonials com econòmics i socials. És a dir, les polítiques locals han d'entendre que la gestió del patrimoni ha de ser integral, tant pel que fa a la comprensió àmplia del terme i, per tant, a la inclusió de nous valors dins l'àmbit d'actuació, com pel que fa als propis models de gestió.

Fòrum l'Espitllera

Document extens

DE QUÈ PARLEM QUAN PARLEM DE PATRIMONI ?

APUNTS PER A UNA POLÍTICA PATRIMONIAL A LA SEGARRA DEL SEGLE XXI

Definició

- Entenem per patrimoni aquells béns culturals, artístics, naturals, tangibles o intangibles que fan present el nostre passat, que són l'herència de la humanitat i que tenen un valor universal. Així mateix, podem considerar que el patrimoni és una construcció humana associada als conceptes d'identitat i permanència i a valors de caràcter històric, cultural, simbòlic, educatiu i fins i tot emotiu o sentimental. El Patrimoni, en la seva vessant més material (edificis, obres d'art, patrimoni documental...) i immaterial (paisatge, cultura popular...) esdevé un instrument per tal d'interpretar el passat i entendre el present.
- El desenvolupament sostenible d'un territori passa per una valoració cultural que posi de manifest la singularitat d'aquest i estimuli la confiança de la comunitat en si mateixa i en la seva capacitat creativa. La política cultural ha d'estar compromesa amb el futur, per la qual cosa ha de ser planificada territorialment si volem que arribi al major nombre d'habitants i sigui un element d'equilibri.
- El concepte integral de patrimoni té com a dimensió la globalitat del territori i els seus habitants, alhora que pot ser una font d'identitat, cohesió social i participació ciutadana, que s'ha d'entendre com a un servei a la població i que s'ha de gestionar. La protecció i conservació del patrimoni és, a mig i llarg termini, un component essencial en el desenvolupament de polítiques socials, econòmiques, polítiques, culturals i turístiques. En aquest sentit, el turisme pot captar els recursos econòmics de la gestió del patrimoni els quals generaran:
  - **beneficis econòmics** -amb la creació de llocs de treball, el desenvolupament de nous sectors empresarials.
  - **beneficis socials** –potenciant la cohesió i l'intercanvi entre segments diversos de la població i un major sentiment col·lectiu d'autoestima, reivindicat sense complexos per tal d'afrontar els efectes negatius d'una globalització entesa com la imposició d'una cultura estandaritzada sobre les altres, i no pas com la suma de particularitats.
  - **beneficis culturals** –generació de fons per a la conservació, restauració i difusió del patrimoni, educació i formació, ...-

És per això que s'ha d'ampliar el caràcter eminentment històric o cultural que s'ha atribuït tradicionalment al Patrimoni amb la idea que aquest també pot ser un factor de desenvolupament

econòmic i social aprofitant els elements significatius i identificadors d'un territori. **Patrimoni cultural i progrés s'han d'entendre com dos conceptes compatibles.**

Conservar i difondre: el patrimoni i la seva gestió a la Segarra.

Estratègies per a la conservació:

Considerem la **conservació** d'aquest Patrimoni com a element vital per assegurar la continuïtat de l'obra en el temps. Conservar consisteix en fer el manteniment de l'obra, la preservació i, en últim cas, la restauració. Advoquem per a que es dugui a terme, quan sigui possible, una conservació preventiva, que impedeixi la degradació d'aquests elements. Per a una **conservació òptima** d'aquest patrimoni cal dur a terme:

- **Intervencions de rehabilitació** d'edificis de Patrimoni públic, per facilitar la seva conservació i manteniment, quan tenen interès històric o artístic, reutilitzant-los per a ús públic. Quan és un particular el propietari d'un edifici històric o singular a rehabilitar, seria interessant la creació d'un programa que eliminés els costos administratius (impostos, seguiment d'obra i reducció de les contribucions), partint de la consciència que els costos de rehabilitació d'un edifici històric són molt superiors als d'una obra nova.
- **Ordenació d'espais urbans** que revaloritzin les àrees tractades i potenciïn altres actuacions del servei públic o privat, servint de model per rehabilitar els nuclis dels nostres pobles. És important que cada municipi incentivi l'aprovació del **POUM** amb la incorporació de catàlegs patrimonials que esdevindran la eina que ha de definir un model urbanístic respectuós i integrat. És per això fonamental entendre aquests plans urbanístics com la gran oportunitat per ordenar i fixar una normativa seriosa que defineixi paisatges (naturals i urbans), materials i colors, trames urbanes, singularitats i/o conjunts edificatoris. Així mateix, aquests catàlegs de béns patrimonials han de representar un punt de partida per tal de fer una valoració del patrimoni de cada municipi i del seu estat, no solament per tal de diagnosticar les necessitats d'intervenció en aquest patrimoni (restauracions), sinó per valorar-ne les potencialitats i tenir-los en compte a l'hora de realitzar plans especials urbanístics (PEU) o plans de millora urbana (PMU), que incloguin operacions de reforma o rehabilitació del municipi.
- **Conservació del caràcter, estil i personalitat dels llocs a rehabilitar.** Valoració de la seva història i recuperació d'elements tradicionals.
- **Implicació de la població autòctona**
- **Elaboració de plans de gestió i viabilitat**

- **Programes de difusió, formació i educació**, els quals potenciaran el respecte cap al patrimoni i l'ús i tractament que es mereix.

Estratègies per a la difusió:

La Segarra té una riquesa i varietat patrimonial immensa que no s'ha vist traduïda, fins al moment, en la creació d'una marca turística de qualitat i identitària. Amb la intenció de crear i planificar una marca turística potent, la pròpia Generalitat de Catalunya, a través de la seva conselleria de Innovació, Universitat i Empresa, va promoure la creació de la **marca "Castells del Sió"**, una iniciativa que comença a treballar-se a la Segarra l'any 2005 i que va materialitzar-se en la creació d'un **centre d'interpretació**, ubicat al castell de Concabella. Dos anys després, tot i que el projecte museològic i museogràfic està acabat, aquest centre encara no ha obert les seves portes al públic, circumstància que considerem que s'ha de resoldre el més aviat possible.

La Segarra ha de lluitar per exercir un autèntic lideratge en un projecte d'aquesta envergadura que podria ser tan important per al seu desenvolupament econòmic, cultural i turístic. Aquest centre d'interpretació ha d'esdevenir el pulmó fonamental de la nova marca turística **Castells del Sió**, amb funcions de dinamitzador de la resta del territori amb la creació de rutes, de programacions formatives i educatives, de propostes lúdiques, però també, amb la creació de nous serveis i oportunitats de negoci. És per això que no podem perdre la possibilitat de generar des de la Segarra un producte cultural i turístic, potent i innovador, que afecta a altres comarques i que **s'emmarca dins un àmbit nacional**.

És per això que creiem fermament que la creació d'un equipament cultural d'aquestes característiques, com les demás intervencions que es puguin dur a terme en matèria de patrimoni, s'haurien de basar en els següents aspectes:

- **planificació de les polítiques patrimonials i turístiques de forma conjunta i global**. En un territori mancat de grans recursos econòmics i amb fluxos turístics no consolidats, creiem del tot necessari crear estratègies conjuntes que contribueixin a optimitzar aquests recursos i a consolidar les institucions de referència que existeixen a la comarca. Cal doncs, sumar iniciatives de forma coordinada i enfortir estructures en funcionament per tal de potenciar la creació i el creixement de noves ofertes culturals i turístiques.
- **mancomunació de serveis**, que ajudi a optimitzar els minvats recursos i que, al mateix temps, ens ensenyi a treballar en equip potenciant els intercanvis.
- **creació de xarxes de treball interdisciplinari** que facilitin la creació de diàlegs més enriquidors i amb forces igualitàries. Ens referim, per exemple, a la **total necessitat de crear grups de treball multidisciplinaris integrats per historiadors i/o arqueòlegs i arquitectes**

i/o urbanistes que puguin dialogar d'igual a igual, perquè només aquesta entesa ha de fer possible actuacions coherents que equilibrin les noves necessitats i les velles formes.

- **implicació decidida de l'administració però també, i molt especialment, de la població autòctona.** Cal evitar el divorci encara existent entre les intervencions patrimonials i la percepció i/o implicació de la gent sobre elles per així garantir la pròpia conservació del patrimoni i la seva correcta difusió i gaudi personal.

- Elaboració de productes amb **alts continguts basats en la recerca i la investigació** que permetin, però, una **comprensió ràpida, directa i a diferents nivells**, de manera que cal potenciar-ne la difusió sense menystenir el rigor.

Així mateix, cal assenyalar l'existència també a la Segarra de l'exemple corresponent a la **ruta dels Espais de la Memòria**, on creiem que han confluït els ingredients bàsics per a un bon funcionament, basat en un alt contingut històric producte de la recerca, una planificació cultural i turística clara, la creació d'una ruta viable de forma conjunta a tota la comarca i un finançament adequat. En definitiva, un bon plantejament inicial farà possible, de ben segur, continuar amb aquest projecte amb la incorporació i millora de més béns patrimonials i la creació de nous recursos turístics.

Cloenda

Som conscients que actualment els Ajuntaments estan en general més involucrats amb el patrimoni, però moltes vegades no hi ha finançament, per la qual cosa cal cercar nous sistemes que aportin solucions. Així doncs, tot i que al nostre país el finançament per al patrimoni procedeix de les administracions (Generalitat, govern estatal o municipal), cal tenir en compte la possibilitat d'estudiar vies de finançament privat, proporcionat per institucions privades o empreses. També caldria incentivar la participació d'altres institucions públiques mitjançant convenis de col·laboració.

Considerem, en definitiva, que cal una plena voluntat de donar a conèixer aquest patrimoni i de crear-ne una consciència. És per això que no podem deixar d'alertar sobre determinades actituds que mereixen, si més no, una reflexió i que han conduït a la desaparició irremissible d'alguns elements patrimonials. Així mateix, unes **polítiques patrimonials** correctes i valentes han de ser aquelles que no només incentivin la inversió en restauració, sinó que afavoreixin la creació d'ofertes i demandes i, sobretot, el disseny de nous models tant patrimonials com econòmics i socials. És a dir, les polítiques locals han d'entendre que la **gestió del patrimoni ha de ser integral**, tant pel que fa a la **comprensió àmplia del terme** i, per tant, a la inclusió de nous valors dins l'àmbit d'actuació, com pel que fa als propis **models de gestió**.